

Suvremenna Turska Yuridicheska Terminologiya

Yazar / Avtor

Dr. Öğr. Üyesi Menent Şukrieva

ISBN: 978-625-7305-49-5

1. Baskı / Parvo izdanie

Kasım / Noemvri, 2021 / Ankara

Yayın Sertifika No / İdentifikatsionen nomer na izdaniето

46683

Matbaa Sertifika No / İdentifikatsionen nomer na pechatnitsata

46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 415

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı, Baskı ve Cilt

Dizayn na koritsa i stranitsi, pechat i podvurzvane

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

Pravnata i nauchna otgovornost na knigata prinadlezhi na avtora.

На дъщеря ми, с благодарност!

СЪДЪРЖАНИЕ

Увод	9
-------------------	---

ПЪРВА ГЛАВА

Право и език	15
1.1. Връзката между правото и езика.....	15
1.2. Езикът на правото.....	20
1.3. Структура на правния език.....	23
1.4. (Не)разбираемост на правния език.....	30

ВТОРА ГЛАВА

Езикът на турското право	35
2.1. Исторически обзор на развитието на турското право и неговия език.....	35
2.1.1. Законотворческата дейност през 16 в.....	38
2.1.2. Реформите през 19 век.....	41
2.1.3. Изграждане на новата светска правна система.....	47
2.1.4. Турският юридически език през призмата на Конституцията.....	54
2.2. Специфични особености на езика на турското право.....	60
2.2.1. Чуждото словно богатство.....	61
2.2.2. Синтактични особености на езика на турското право.....	69
2.2.3. Употребата на изафетни конструкции.....	73

2.2.4. Специфична терминология.....	75
2.2.5. Разбираем ли е езикът на турското право?.....	78
2.2.6. За или против заемките в турския юридически език.....	82
2.2.7. Пуристични действия в турското правно езиково пространство.....	84
2.2.8. Езикът на турския юрист.....	89

ТРЕТА ГЛАВА

Турски юридически термини	91
3.1. Обща характеристика на турската юридическата терминология.....	91
3.1.1. Взаимодействие между юридическия език и разговорния език.....	92
3.1.2. Видове юридически термини.....	94
3.1.3. Що е то?.....	100
3.2. Класификация на турските юридически термини.....	102
3.2.1. Класификация по Гриньов.....	104
3.2.2. Класификация по Касимова.....	125
3.2.3. Класификация на термините в тематични групи по фреквентност.....	129
3.3. Фактори, влияещи върху развитието на турската юридическа терминология.....	139

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Терминообразуване	151
4.1. Словообразуване и терминообразуване.....	151
4.1.1. Словообразуване в турския език.....	155

4.2. Основни начини за образуване на юридически термини в турския език.....	157
4.2.1. Лексикално-морфологично терминообразуване.....	158
4.2.1.1. Суфиксно терминообразуване.....	158
4.2.1.1.1. Образуване на субстантивни термини от субстантивни основи.....	160
4.2.1.1.2. Образуване на субстантивни термини от вербални основи.....	171
4.2.2. Лексикално-синтактично терминообразуване.....	184
4.2.2.1. Образуване на термини словосъчетания.....	185
4.2.2.1.1. Изафетни словосъчетания.....	186
4.2.2.1.2. Неизафетни словосъчетания.....	191
4.2.3. Лексикално-семантично терминообразуване.....	196
4.2.4. Композиционно терминообразуване.....	200
4.3. Заемане.....	205
4.3.1. Арабски и персийски заемки.....	206
4.3.2. Терминология с латински произход.....	212
4.3.3. Заемки от западни езици.....	213
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	219
БИБЛИОГРАФИЯ	227

УВОД

Документооборотът, породен от сериозно развиващите се търговско-икономически отношения между Република България и Република Турция, активните делови връзки и партньорство, увеличаващите се трансгранични сделки и проекти, нарастващият брой турски инвестиции в България, сериозният брой „двойни“ граждани и редица други фактори обуславят актуалността на темата на настоящето изследване. Въпросът привлича вниманието на езиковеди, преподаватели, юристи, но най-вече на преводачите, които в ежедневната си работа изпитват трудности при превода на специализирани текстове.

9

Към днешна дата не бе установена разработка, в чието ползрение вниманието да е фокусирано върху съвременната турска юридическа терминология. Тази констатация провокира професионалния и научния ни интерес и мотивира избора на темата. Друга причина, обуславяща избора на темата, е нейната ползност за преводачи или служители, чиято работа налага извършване на преводи от и на турски език.

Дългогодишната съвместна работа с икономически субекти показва, че се изпитва сериозна нуж-

да от кадри, които да владеят в добра степен както турската икономическа, финансова и строителна, така и турската юридическа терминология¹. Наблюденията сочат, че работата със специализирани юридически текстове създава изключителни трудности, но пък доброто владееене на този вид терминология несъмнено е една от най-важните предпоставки за постигане на успех в професионалното поприще. Това засилва необходимостта от изследване, което има не само теоретическа, но и практико-приложна насоченост.

Целта на изследването е възможно най-пълно да се представи съвременното състояние и функционирането на турската юридическа терминология като специализирана лексикална подсистема на турския книжовен език. Целта се конкретизира в изпълнението на следните задачи:

- да се определи съставът на съвременната турска юридическа терминология т.е. кои езикови единици включва, и да се създаде корпус, на който се базира изследването;
- да се направи опит за класификация на турските юридически термини;
- да се опишат факторите, които влияят върху развитието на турската юридическа терминология;

¹ През 2020 г. М. Шукриева издаде първият Турско-български юридически речник и първият Турско-български бизнес речник, с които се запълни една специфична празнина сред специализираните двуезични речници.

- да се направи лингвистичен анализ на турската юридическа терминология от гледна точка на техниките за номинация;

Очаквани резултати и научни приноси

Основният принос на този труд се състои в това, че запълва до голяма степен празнина в познанията ни върху турската юридическа терминология и коректно да осветли голяма част от значението на термините. Като имаме предвид, че езикът е жив и развиващ се организъм, още повече че специализираната терминология е зависима от контекста, си позволяваме да внесем уточнения и актуализации в българския превод на някои от термините, транслирани в Академичния турско-български речник, който е най-авторитетният източник в момента.

Теоретическа стойност

Изследването ще позволи да се определят специфичните особености на юридическите термини в турския език.

Практическо приложение

Представянето на турските юридически термини в разработката ще улесни процеса на превод на специализираната правно-юридическа литература и преподаването на тази специална лексика, може да се използва за разработването на учебни пособия и да спомогне за реализирането на съпоставително изследване в тази област.

Настоящото изследване е плод на дългогодишен опит на автора в сферата на превода на специализирани текстове, част от които послужиха за ексерпцията на термините.

Източници за ексерпция на изследвания материал

Емпиричен материал представляват термини, една част от които отсъстват в турско-българските речници, излезли у нас до днес. Нашите източници за ексерпция са специализирани издания като:

- Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü (**Енциклопедичен юридически речник**) (1992),
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu (**Граждански процесуален кодекс**) (2011),
- İş Kanunu (**Кодекс на труда**) (2003),
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (**Закон за здравословните и безопасни условия на труд**) (2012),
- Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (**Закон за борба с контрабандата**) (2007),
- Türk Ticaret Kanunu (**Търговски закон на Турция**) (2011),
- официални документи (пълномощни, съдебни решения и др.).

Една част от термините са ексерпирани от Руско-българско-турски и българско-руско-турски

речник за бизнесмени (2004)² и Руски език и турски език в деловата сфера (2006)³, издания на Шуменския университет.

Обемът на емпиричния материал е приблизително **14 000** терминологични единици, като термините, разгледани в настоящето изследване наброяват **2 575** и представляват репрезентативна извадка, която според нас може да гарантира научна достоверност.

При ексцерпцията на юридическа лексика, върху която се базира изследването, както и при превода, с оглед постигане на адекватност, се проведеха консултации със специалисти – турски и български юристи.

Източниците за ексцерпция наброяват **три речника, 67 нормативни и поднормативни акта, над 100 юридически документа на турски език.**

² Речникът е съставен по проект с ръководител проф. д-р В. Аврамова, а М. Шукриева е съавтор. Той съдържа общо около 4 000 заглавни думи, обхващащи лексиката в областта на международните икономически отношения, финансите, търговията, ценообразуването, транспорта, фирмените отношения, рекламата, маркетинга, застрахователното дело.

³ Книгата е резултат от работа на екип от Шуменски университет по проект с ръководител проф. д-р В. Аврамова. М. Шукриева е съавтор и отговорен редактор.